
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

ÉN ISTENEM

János 20,24-31

2018. ÁPRILIS 8.

IGEHIRDETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: 46. zsoltár

Textus: János evangéliuma 20,24-31

Támás pedig, egy a tizenkettő közül, akit Kettősnek hívtak, nem volt velük, amikor eljött Jézus. Mondták azért neki a többi tanítványok: Látuk az Urat. Ő pedig monda nekik: Ha nem látom az ő kezein a szegek helyeit, és be nem bocsátom ujjaimat a szegek helyébe, és az én kezemet be nem bocsátom az ő oldalába, semmiképpen el nem hiszem. És nyolc nap múlva ismét benn voltak az ő tanítványai, Tamás is velük. Noha az ajtó zárva volt, bement Jézus, és megállt a közepén és mondta: Békesség néktek! Azután mondta Tamásnak: Hozd ide a te ujjadat és nézd meg az én kezeimet; és hozd ide a te kezedet, és bocsássad az én oldalamba: és ne légy hitetlen, hanem hívő. És felelt Tamás és mondta neki: Én Uram és én Istenem! Mondta neki Jézus: Mivelhogy láttál engem, Tamás, hitél; boldogok, akik nem látnak és hisznek. Sok más jelt is művelt ugyan Jézus az ő tanítványai előtt, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben; ezek pedig azért íratlak meg, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Istennek Fia, és hogy ezt hívén, életetek legyen az ő nevében.

Szeretett gyülekezet, kedves testvérek! Illő dolog, hogy Húsvét nyolcadnapján azt az evangéliumi történetet olvassuk és épüljünk általa, amelyet János evangélista húsvét nyolcadnapjára vonatkoztatva beszél el - ez Tamásnak a története. Emlékezem, valaki régen megjegyezte nekem, szelíd, nem firtató kérdéssel, inkább csak sóhajtó felvetésben, hogy milyen különös: a feltámadás után Jézus már nem volt úgy együtt a tanítványokkal, ahogy korábban, például, amikor elhívta őket, amikor láthatták a csodáit, amikor járták Galilea városait, elindultak Jeruzsálembe, átélték a virágvasárnapi bevonulást és az utolsó napokat. Már nem volt úgy velük... Talán nem is volt velük – hangzott ki ebből a kérdésből. Az biztos, hogy nem

volt már *úgy* velük. Pál apostol korinthusi levelében azt mondja: ha ismertük is Krisztust test szerint, immár nem test szerint ismerjük. Ezt annak ellenére mondja az apostol (és ezzel nagy paradoxont mond ki), amit ugyancsak itt, a Korinthusi levélben közöl, hogy ő Krisztust prédikálja, mégpedig mint megfeszítettet! Ez a paradoxon: nem test szerint ismerjük Őt (ez a feltámadásra utal); ám a megfeszített Krisztust hirdetjük és senki mást! Nos, ez az ellentét mutatkozik meg itt is, abban a rövid leírásban, amit János evangélista szemtanúként beszél el: hogyan jelent meg Jézus nyolcadnapon újra a tanítványi közösségben. Hogyan állt a tanítványok elé, hogyan adta bizonyosságát annak, hogy feltámadt és él, és milyen belső folyamatok mentek végbe Tamásban.

Az első, amit szeretnék kiemelni, hogy feltehetően még aznap este, hogy Jézus megjelent, tehát húsvét napján este Tamás már ott volt a tanítványi közösségben. És azt feleli a beszámolókra: ha nem látom kezein a szegek helyét, és be nem bocsátom ujjamat a szegek helyébe, és kezemet be nem bocsátom oldalába, semmiképpen el nem hiszem. Itt van egy szöfordulat: *ha nem...*, ha nem látom. Ezt pontosan úgy kéne visszaadni: *ha nem láttam!* És *ha be nem bocsátottam az ujjamat a szegek helyébe és ha be nem bocsátottam* kezemet az oldalába. Ha nem láttam. Ezt a nyelvtudósok *casus irrealis*-nak nevezik, az a nyelvtani eset, amikor múlt időre vonatkoztatva mondunk valamit: nem láttam, tehát nem hihetem; ha láttam volna, hinneném; ha pedig nem láttam, mindaddig, amíg nem láttam, nem hiszem... Vagyis az csupán modernkori felfogás, ahogyan próbáljuk Tamást kimagyarázni (és ebben mindannyian részesek vagyunk, vagy mondjam így, kedves testvérek: tettetársak vagyunk). Azt mondjuk: nem hitetlenségről van itt szó! Tamás szkeptikus volt, racionális ember (erre vonatkozóan sok jel van), Tamás – maradjunk az iménti nyelvtani megnevezésnél – csak a valóságban tudott mozogni. Tamás a realitásra utal, ebből lesz itt ez a *casus irrealis*. Tehát azt mondogatjuk, mi modernnek, hogy itt nem hitetlenségről van szó, hanem inkább kételkedésről, vagy bizonyágszerzésről, mert Tamás erősebben keres, másképpen indul az isteni bizonyág felé, mint a többi tanítvány. De azt hiszem, testvérek, nyugodtan egyet érthetünk a régiekkel, és nem kell megróni a régi egyházi hagyományt, amely Tamásról mint hitetlenről beszélt, Jézus szavához igazodva: Tamás, nem légy hitetlen, hanem hívó! Nem fogjuk ezzel a minősítéssel a sarokba állítani Tamást!

Sőt, ha összehasonlítjuk Márk evangéliuma végét és János evangéliuma végét, rögtön egy erős érzésünk támad. Éspedig az, hogy János tudatosan másképpen mondja el a húsvéti történeteket – a húsvét napit is, aztán húsvét nyolcadnapit is, aztán a csodálatos halfogás megismétlődését is és a tanítványok felhatalmazását is. Ez egészen nyilvánvaló, de nem vesszük komolyan. Miért mondom ezt? Márk evangéliuma végén azt olvassuk, hogy bár Jézus megjelent az asszonyoknak, megjelent a tanítványok egy részének, megjelent az emmausiaknak is, aztán újra megjelent a tanítványi

közösségnek is, mégis szemükre hányta hitetlenségüket... Nemcsak Tamásnak róttá ezt fel, hanem az egész tanítványi közösségnek. Márk markánsan szól: az egész tanítványi közösség, Péter, Jakab, a Zebedeus-fiak, Tamás és a többi mind megkapja Jézustól a feddést, korholást.

János evangélista másképp mondja el ezt. Őt leginkább az érdekli, hogy miképpen lehet hitre jutni, továbbá, mi ez a hit, és hogyan lehet ezzel a hittel elsajátítani a Jézusban kinyilvánított isteni igazságot? Hogyan lesz a miénk az isteni igazság, hogyan fordul gyümölcstermőre az életünkben? És ez a Jézus Krisztusba vetett hit (vagyis a Jézus követésének eltökélt szándéka és az Isten ügye mellé való odaállásunk) hogyan és miben különbözik attól az egyszerű ténytól, hogy az ember mindenfélét el tud hinni, mert mindenfélét el tud gondolni és mindenfélét össze tud magának fantáziálni. Amennyire fantáziás az ember, még azt is megkockáztatom, hogy nem olyan megerőltető elképzelnünk, hogy valaki feltámadt a halottak közül! Elnézem a fiatalokat, a gyerekeimet, és az unokáimat, fáják a sci-fit meg a fantasyt! Csak kapkodok ide-oda, mint egy csökött, öreg, fafejű racionalista, legalábbis ahhoz képest, amit a mai ember el tud képzelni, ki tud ábrázolni, le tud írni, el tud gondolni. Tényleg olyan nehéz, úgymond, elhinni, hogy van feltámadás, hogy feltámadnak a halottak, hogy a halál után folytatódik az élet? Hiszen ez sose volt nehéz az embernek! Értjük hát jól, hogy János evangélista a hit-kérdést egy másik dimenzióba nyitja át! Nem az a kérdése, hogy Tamás el tudja-e hinni, és a tanítványok el tudják-e hinni, aztán az emberek el tudják-e hinni azt, hogy van feltámadás! Elhinni nem nagy művészet! Dönteni azonban, és rátenni az életünket, és elköteleződni ebben a hitben, és a Krisztus tanítványává lenni – na, ez a nehéz!

Egyszóval, ha próbáljuk is önmagunkhoz rokonítani Tamást, mondván, hogy Tamás a modern ember, ő a mai ember előfutára a tanítványok közt, benne látható az a belső egzisztenciális és intellektuális mozgást, ami talán a leginkább hasonlít a mi belső igyekezeteire, nos, hogyha ez így is volna, vállalnunk kell a régiek minősítését is! Itt a hitnek és hitetlenségnek, az elkötelezettségnek és tagadásnak, az Isten útján való járásnak és az Isten útjáról való letérésnek a kérdése forog. Sőt, ez a casus irrealis, ahogy ezt Tamás megfogalmazza, arra enged következtetni, hogy még ki is kell egészítenünk Tamás portréját, lélektani képét egy vonással. Én úgy látom, hogy Tamás a hamari emberek közé tartozott, ahogy ezzel a szóval kifejelem, Dunántúlon azokat az atyafiakat jellemzik, akiknek mindig mindenre azonnal van válaszuk. Igen, vannak olyan párbajhősök, akik már akkor kilövik az egész a tárat, mikor a másik még a kalapját sem billentette meg. Vannak ilyen hamari emberek, beléfojtják a másikba a szót, eleve tudják, hogy mit akar a másik. Tamásnak gyors válaszai vannak. Elég azt a kettőt idézni, amit János evangélista följegyez. Amikor híre jött, hogy Lázár súlyos beteg és hívták Jézust, ő nem indult el, hanem várt. A tanítványok ezt félreértették. Ez abból látható, hogy később, amikor jött a hír, hogy meghalt Lázár, és Jézus erre azt mondta: most pedig elmegyünk, hogy fölkölt-

sem őt, – nos, ekkor a tanítványokat rémület fogta el, hiszen Jézust már életre-halálra keresték! Tartóztatták volna a Mestert. Ebben a zűrzavaros, érzelmektől feltöltult helyzetben Tamás beszúrja: menjünk el, haljunk meg Veled együtt! Ez gyors elrendezése a hullámzó érzelmeknek. Aztán, amikor az utolsó vacsorán Jézus búcsúzott a tanítványaitól és azt mondta: elmegyek az Atyához, helyet készítek nektek ...és hogy hová megyek, tudjátok, az utat is tudjátok – ekkor Tamás beszúrja: Uram, nem tudjuk, hová megy, hogy tudnánk az utat? Itt nemcsak a kételkedést vagy a rációt kell látnunk, testvérek! Tamás rövidre zárja a dolgokat. Hamari ember, azonnal kijön belőle a szó, a megoldás vagy a kérdés.

A tanítványok lelkesednek húsvét napján: láttuk az Urat, láttuk az Urat! - ujjonganak. De nem tudják végigmondani a történetet. Tamás közbeszúr. Tamás nem hagy se teret, se időt arra, hogy kibontakozzon a szó, hogy kiteljesedjen az öröm, hogy tanítvány-társai érveket sorakoztassanak. Tamás nem hagyja magát meggyőzni. Pedig bizonyos helyzetekben még lojalitási kérdést is csinálunk a meggyőzésből, odavágjuk a neki: hát, nekem nem hiszel, kérdőre vonod a szavamat, nem tekinted hitelesnek azt, amit én mondtam?! Ezek ugyan a meggyőzés taktikájának részei, de akkor is súlyos kérdések. Tamás rövidre zárj a dolgot: Ha nem láttam, ha a kezemet be nem bocsátottam az oldalba, semmiképpen el nem hiszem! Miről szövegeltek ti itt?

És most szóljunk a második casus irreális-ról. Tamás felállított egy tételt: ha így meg így lett volna, akkor hinném. Aztán nyolcadnapon újra megjelenik Jézus, köszönti a tanítványokat, Tamás elé áll, és megismétli azt, amit Tamás mondott. És ez számomra irreális! Fantáziáljunk. Honnan tudja Jézus, hogy milyen feltételeket szabott Tamás? Talán az első estén, még éjszaka, vagy másnap titokban találkozott volna Péterrel, aki elpletykálta Tamás szavait? Mert Jézus úgy áll oda Tamás elé, mintha az imént hangzotak volna el markáns szavai. Úgy áll oda Tamás elé, és mutatja meg kezét és oldalát, mintha nyolc nappal azelőtt Tamás ott ült volna a sarokban, csak nem vette volna észre Őt. Nos, gyere ide, bocsásd az ujjadat a sebek helyébe, és ne légy hitetlen, hanem hívő. János evangélista azért írja ezt meg ilyen részletességgel és azért nem fogja össze azzal a tömörséggel, ahogyan Márk evangélista elintézi (szemükre hányta hitetlenségüket!), mert tudatosan és szándékosan úgy komponálja meg a szövegét, úgy sorakoztatja az eseményeket, úgy emel ki bizonyos részleteket, hogy itt érkezzünk el az evangélium csúcspontjára – ebben teljesen igaza van Augustinus egyházatyának, aki azt mondja az evangéliumi kommentárjában, hogy János evangélista egész szövegében az a csúcspont, amikor Tamás azt mondja a Feltámadottnak: Én Uram és én Istenem.

És ahhoz, hogy erre a csúcspontra eljussunk, hadd idézzem még egyszer a lekciónban elhangzott 46. zsoltárt. Nem azért olvastam ezt, mert ma országgyűlési választások vannak, és ennek hallatán lecsillapodik a szívünk-

ben kavargó sokféle érzés (mi lesz, hogy lesz, mi lesz holnapután, hogy fogunk mi itten dönteni, mi kerekedik ki ebből?). Persze, megviseli az embert, és már szeretnénk túl lenni rajta, meg valami jó eredményt is várunk, ki-ki meggyőződése szerint. Azért olvastam fel a zsoltárt, mert ott van a végén a súlyos felszólítás, és az már az Úr szava, azt már nem a zsoltáros mondja, hanem az Úr mondja: csendesedjete el és ismerjete el, hogy én vagyok az Isten! Csendesedjete el, és ismerjete el, hogy én vagyok az Isten.

Nézzük a 46. zsoltárt és nézzük a feltámadás eseményeit. Hát zaj volt mindenfelé. A 46. zsoltár harci ének, szinte apokaliptikus. Megindul a föld, katasztrófák jönnek, zúg a tenger, fölvonulnak a hadseregek, országok mozognak, őrült zaj tölt be mindent, – és ez a zaj az ember szívében ós-visszhangot ver. A lelkünkben is örök zaj van. És ezért meg is fordítható mindez. Amikor zajong a világ, úgymond körülöttünk, az semmi egyéb, mint az ember szívéből kivetülő nagy zajongás, tombolás, láрма. Persze, mondja a zsoltáros, mi nem félünk, mert a Seregek Ura velünk van, Jákob Istene a mi várunk, mi nem rendülünk meg, nem ingunk meg! Akár személyesen is mondogathatjuk: de én nem félek, nem félek, nem rendülök meg, nem ingok meg. És ebbe a nagy bizonyosságba és bizonykodásba belecsendül az Isten hangja: csendesedjete el és ismerjete el, hogy én vagyok az Isten.

Húsvétot is el tudom így képzelni. Éppen csak lezajlott Krisztus megfeszítése, az eltemetése, éppen csak véget ért a nagy szabadulásünnep, amely zajos, lármás esemény volt, éppen csak surrognak-burrognak a főpapok, hogy csoda történt és immár a sír (Máté evangélista írja ezt le), és már gyűjtik a pénzt, hogy lefizessék az öröket, hogy terjesszék el, hogy nem történt semmi különleges, csak a rajongói ellopták a Jézus testét - hát zajong a világ... A tanítványok pedig vitára kerekednének Tamással: föltámadt Jézus, nem támadt föl, mi történt itt egyáltalán? És beleszól az egészbe az Úr: csendesedjete el és ismerjete el, hogy én vagyok az Isten. Tamásnak ez a szívéből kiszakadó vallomása – én Uram és én Istenem –, ez belső csendből fakadó, személyes vallomás. Nem azt mondja, hogy Te vagy az Úr, és Te vagy az Isten – ez is óriási dolog lenne –, hanem azt mondja, én Uram és én Istenem.

Ha tovább olvassuk János evangéliumát, látjuk, ezt mondja János: sok mindent tett még Jézus tanítványai előtt – megfeszítése és feltámadása előtt, és akár feltámadása után is –, amik nincsenek megírva ebben a könyvben, ezek pedig azért irattak meg, hogy ti, olvasók, íghallgatók, 21. századi Budapesten élő magyar reformátusok, ti higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, ő az Istennek Fia, és ezt hívén életetek legyen az Ő nevében.

Ha Tamást önmagunkhoz hasonlítjuk, ha kortársunknak nevezzük őt, akkor vállalnunk kell azt is, hogy Tamás nem az észjárásban a rokonunk. Egy kétezer évvel ezelőtti ember, a műveltsége, a kultúrája alapján egészen biztosan másképp gondolkodott, mint mi ma. Nem a kételkedése okán rokonunk nekünk Tamás, mégha gyakran mi is bemondjuk a casus irre-

alis-t. Továbbá, Tamás nem a materializmusa okán a rokonunk, holott eléggé vakosan materialista a kikötése! Ha be nem dugom a kezem az oldalába, a seb helyébe, ahol átdöfték a dárdával..., mondja, és ez azért vakos. És mi is materialisták vagyunk. Amit megfogtunk, amit megettünk, amit megemésztettünk, az van, más nincs. De Tamás leginkább ezen az isteni igényen tájékozódva a rokonunk, az ikertestvérünk. Ahogyan ki tudja mondani: én Uram és én Istenem.

Hogyan van velünk Jézus? – kérdezi a 21. század embere. Hogyan tapasztalhatjuk meg a feltámadás valóságát, hogyan lehet ez több, mint pusztá fantázia-játék, vagy pusztá elhívése valaminek? Úgy, ahogy itt olvassuk: a Szentlélek erejében megjelent a feltámadott, tanítványaira lehelt és azt mondta: vegyetek Szentlelket. A Szentlélek erejében válik számunkra minden egészen személyessé, és válik elkötelező szóvá a zsolthár: csendesedjete el és ismerjéte el, én vagyok az Isten. Elcsendesedni, és aztán elismerni ezt a Tamás feleltével lehet jól: én Uram és én Istenem.

Adja meg a Szentlélek Isten, hogy amikor annyi felé szalad a figyelmünk, annyi mindenért dobog a szívünk, annyi minden miatt szorul össze a gyomrunk, annyi minden zúdul ránk végső érvényesség igényével, és mutatja magát sorsdöntőnek, ilyenkor tehát adja meg nekünk a Szentlélek Isten, hogy ezen az úton, amelyen a Feltámadott végig vezette Tamást, mi is eljussunk ehhez a döntő vallomáshoz. Mert Jézus nem korholja Tamást, hanem biztatja, nem megrója hitetlensége miatt, hanem hitre hívja. És egyúttal nekünk azt ígéri, amit Tamásnak mond: mivel láttál, hittél... casus realis. Boldogok, akik nem látnak és hisznek. Ámen.

Imádkozzunk. Mennyei Atyánk, kérünk, erősíts minket Lelkeddel, késztes és buzdíts igazi hitre, hogy elkötelezzük magunkat a feltámadott Úrnak, aki Urunk és Istenünk. Kérünk, adj bátorságot a bátorság Lelkéből, hogy ne az esélyeinket fontolgassuk, ne a magunk által megalkotott dolgok kimenetét nézzük, hanem lássuk azt a végső vonatkozást, az új teremtést, amelyet Jézus Krisztusban elkészítettél és valósággá teszel számunkra. Adj nekünk, mennyei Atyánk, szeretetet a szeretet Lelkéből, hogy habozás, kételkedés, meghátrálás nélkül be tudjuk tölteni szent életparancsodat, hogy a nagy ügy, országod építése legyen a mindent megelőző és fontos ügy, hogy testestől, lelkestől, teljes elménkből, erőnkből, szívünkéből szeressünk Téged; adj a szeretet Lelkéből, hogy embertársainkat tudjuk úgy szeretni, ahogyan önmagunkat szeretjük. Kérünk, mennyei Atyánk, adj a józan-ság Lelkéből, hogy ne a fantáziánknak, a képzeletünket, hanem a minden emberi értelmet felülhaladó kegyelemnek legyünk engedelmes és hűséges követői. Csendesíts el és írd szívünkbe a boldog bizonyágtételt: Te vagy az Isten, a feltámasztó és életet adó, Te vagy a mi erősségünk és oltalmunk, minden bajtól megoltalmazó, halált legyőző, üdvösség kapuját megnyitó, és gyermekeidet atyai szeretettel hazaváró.

Add, mennyei Atyánk, a dicsőség Lelkét is nekünk, hogy egész szent

életfolytatásunkkal magasztalhassunk, áldhassunk és dicsőítsünk Téged, még ebben a mi időnkben is, mikor a gyalázat szava a divatos, mikor a gúnyolódás járja, mikor az ember szívét káromlásra hajlítja a világ, most adj szánkba dicsőítő éneket, adj szívünkbe magasztaló szavakat, áldd meg egész életünket, hogy Téged tudjunk áldani, magasztalni és dicsérni. És adj, mennyei Atyánk a bölcsesség Lelkéből igazi és mély belátást, hogy Te már kimondtad Krisztusban a döntő szót, és ez a döntő szó a végső vonatkozás, a mindent eldöntő kegyelem, ez a szó az emberi történelem végső értelme: a feltámadás. Add, hogy ezt halljuk, értsük, ez a szívünket megtöltse és általa boldog emberekké lehessünk. Krisztusért, aki föltámadott, biztonnal feltámadott, Őérette kérünk, hallgass meg bennünket. Ámen

LEJEGYZTE: VÁSÁRHELYI PÉTER,
KIADJA: BUDAHEGYVIDÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKÖZSÉG
WWW.BUDAHEGYVIDEK.HU